List 5. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. januvarija 1892.

Politiški oddelek.

Češko in hrvatsko državno pravo.

Isterski poslanec dr. Laginja dal nam je s svojo izjavo, katero je storil v svojem govoru v državnem zboru dne 16. t. m., povod, pečati se v prav kratkih potezah s predmeti, katere smo postavili na čelo tem vrsticam. Imenovani poslanec postavil se je na stališče hrvatskega državnega prava in je reklamiral Istro za Hrvatsko. Če jemljemo v poštev, da rodni nam bratje Hrvatje in Čehi čedalje bolj naglašajo svoja državna prava in se oziramo na to, da način, kako si mislijo oživenje in izvršenje svojega prava, ima odločilen upliv na politično bodočnost in obstanek slovenskega naroda, moramo razmotravati, v kak položaj pride slovenski narod, če se našim bratom izpolnijo želje v tej obliki, kakoršno dobivajo poslednje čase.

Slovenci nimamo svoje zgodovine, vsaj ne kakor država. Imeli smo v megleni preteklosti koroške vojvode, kateri pa niso zapovedovali vsemu slovenskemu ljudstvu. Slovenci smo smatrali in smatramo še danes za rešilen čin to, da so nam temljni zakoni pripoznali našo narodno individualiteto. Iz tega pripoznanja konstruirali smo si zjedinjeno Slovenijo in jo zahtevali po taborih in javnih glasilih. Čeravno je to zahtevanje poslednje čase potihnilo, vender je ta politična oblika idejal, kateri tli v vsakem rodoljubnem slovenskem srci. V dobi kmalu po proglašenih temeljnih zakonih zahteval je narod s svojimi voditelji na čelu z navdušenjem zjedinjeno Slovenijo, ne da bi vprašal, kakšne in kolike so zapreke uresničenju te zahteve. Sedanji rod pa je začel hladno motriti to vprašanje in prišel je do spoznanja, da so naši predniki hoteli pričeti narodni dom pri strehi zidati. Sedanjemu rodu je vodilo to, da si najprej osvojimo svojo zemljo, da pridobimo nasprotujoče elemente, da postanemo neomejeni gospodarji na svojih tleh, — politična oblika, kakor jo gojimo, je še le potem mogoča. Te in take so sedaj politične težnje Slovencev. Za Slovence torej na nikako stran ni mogoče govoriti o kakem državnem pravu in je naše pravo le ustava s dragocenim nam članom XIX. Mi stojimo torej na stališču ustave in vidimo v njenem uresničenji zagotovljeno svojo politično bodočnost.

Drugače Čehi in Hrvatje. Oni faktično z nami vred sodelujejo na podlagi ustave in so zastopani v državnem zboru, a Čehi so od nekdaj pri svojem vstopu v državni zbor označevali in naglaševali svoje posebno državnopravno stališče in sedaj je to storil tudi isterski poslanec. Nismo namenjeni pretresati češkega ali hrvatskega državnega prava, a to lahko izrečemo, da eno kakor drugo dobi pri svojem izvršenji lahko različno obliko. Da češko državno pravo ne bi dobilo iste oblike, kakoršno je imelo do l. 1526., ko so dežele spadajoče pod češko krono prišle pod Avstrijo, to je samo ob sebi umevno. Državne uredbe, kakoršne so bile do tedaj in še dolgo pozneje, ne spadajo v moderne čase. Stanovska ustava danes ne bo več mogoča in kjer se je odpravila, se nikdar ni več povrnila. V modernem zmislu pa je mogoče različno državne odnošaje urediti in za nas je pomenljivo to, kako bi moralo biti kraljestvo češko navezano na skupno državo, da bi ne trpeli skupni interesi in posebno narodnost slovenska. Ogri so si izvojevali svojo na vse strani samostojno urejeno državo, vender jih poleg dinastije še „skupne zadeve“ vežejo na našo državno polovico. Pa skrajni elementi tudi s to uredbo niso zadovoljni, oni zahtevajo najstrožje izvedenje personalne unije, to je, da bi bili edino le po dinastiji zvezani z drugo državno polovico. Take državne oblike dosedaj tudi najskrajnejši češki elementi zase niso zahtevali, pač pa smo posebno v poslednjih časih slišali, da Čehi zahtevajo ravno tako urejenje svojih državnih razmer, kakoršno je na Ogerskem.

Take razmere pa bi ne bile brez pomena in koristne za Slovence. Pomislimo, da bi pri takih razmerah, čeravno ne izrečeno, veljalo za češko kraljestvo to, kar velja za ogersko. Kakor se to ne peča in ne sme pečati z našimi razmerami, tako bi se češko ne smelo pečati z razmerami izven Češkega. Dejanska in moralna podpora,

katero vživamo od svojih severnih bratov, bi izginila, preprepuščeni bi bili osodi enaki, kakoršno imajo Slovaki na Ogerskem, katerim najbližnji jim bratje Čehi niso v nikako podporo. Kakor radi združujemo svoje želje z željami naroda češkega, tacega zatajenja Čehi sami od nas ne morejo zahtevati.

In v kak položaj pridemo še le po hrvatskem državnem pravu? Če se priklopi Dalmacija Hrvatski, oteži že to samo naš politični položaj. Dalmatinski poslanci hodili bi v hrvatski deželni zbor in mi bi bili v državnem zboru znatno slabejši. S priklopljenjem Istre zgubili bi pa še veliko tisočev svojega naroda. 50—60.000 Slovencev je na Ogerskem, toliko na Beneškem, sedaj naj jih pride še nad 40.000 na Hrvatsko. Delamo pač razliko med tem ali se Slovenec pomadjari ali poitaljani in med tem, ali se pohrvati, vender moramo tudi v poslednjem slučaji spoznavati, da isterski Slovenci pripadajoči Hrvatski bili bi za slovensko življenje zgubljeni. Če bi še torej oživotvorilo češko in hrvatsko državno pravo v tej obliki, kakor se to v poslednji dobi zahteva, postal bi položaj slovenskega naroda kritičen. Brez političnega sodelovanja s Čehi in Hrvati in brez njih dejanske podpore naj bi se z njihovo golo platonično ljubavijo uspešno borili proti navalom nemštva i italijanstva! Ta značaj dobil bi naš politični položaj. Mi smo vselej gojili želje, da se našim slovanskim bratom oživotvorijo njih težnje, vender smo vselej smatrali za potrebno, da se one uravnajo tako, da niso na kvar drugim slovanskim narodnostim.

Pri vsaki priliki naglašamo slovansko vzajemnost, take državne uredbe pa, kakoršnih se žele v poslednjem času zastopniki češkega in hrvatskega naroda, niso več vzajemnost, ampak njeno kontradiktorično nasprotje.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji dne 18. t. m. naznanja najprej predsednik, da se je mladočeški poslanec Nemec odpovedal poslanstvu, na kar se oglasi k besedi posl. Tausche. On je za pogodbe. Protisemitski posl. dr. Pattai govori sicer proti pogodbam, a iz vsega govora je bilo videti, da je vnet za nje in da mora le kot protisemitski poslanec proti njim glasovati. Poljski poslanec Jedrzejowicz govori za pogodbe. Posl. Zallinger pa je proti pogodbi z Italijo glede vinske carine in oporeka izjavam trgovinskega ministra v tej zadevi. Posl. Hofmann je za pogodbe in pobija Vašatyja. Mladočeški poslanec Lang je odločno proti pogodbi z Nemčijo, moravski posl Meznik pa se v imenu svojih somišljenikov z narodnogospodarskega stališča izreka za pogodbe. Na to se na predlog posl. Bärnreitherja, da se naj debata konča, volita glavna govornika in sicer za posl. dr. Russ, proti pa mladočeški posl. dr. Kaizl. V seji dne 19. t. m. govori najprve dr. Kaizl kot glavni govornik proti pogodbam. Posebno protivi se pogodbi z Nemčijo in pravi dalje, da sta Italija in Nemčija le zato vzeli tudi Avstrijo v trodržavne zvezo, da moreta isto sedaj prisiliti, da sklene ž njima tudi trgovinske pogodbe. Posl. dr. Russ kot glavni govornik za pogodbe se odločno poteguje za nje, zavrača posebno dr. Kramaŕa in povdarja splošno važnost pogodb. Na to sledila je cela vrsta popravkov. Posl. Šuklje povdarja nasproti posl. dr. Laginji, — dr. Laginja je namreč rekel, da Šuklje ni v smislu vseh slov. poslancev govoril. — da je to, kar je s političnega stališča govoril o trgovinskih pogodbah, govoril popolnoma po jednoglasnem sklepu slov. poslancev. Temu dr. Laginja seveda ugovarja in pravi, da četudi so ga vsi drugi slov. poslanci pooblastili v to, ga on, posl. Špinčič in posl. Gregorec niso, imenovana poslanca pa in on so tudi slovenski zastopniki. Posl. Nabergoj ugovarja tržaškemu poslancu Stalitzu. Ta se je v svojem govoru o trgovinskih pogodbah mej drugim izrazil, da ima Trst le tri državne poslance. Posl. Nabergoj mu po zborničnem imeniku dokazuje nevednost in se mu čudno zdí. kako je mogel vender na njega kot četrtega zastopnika tržaškega pozabiti. Ko je na to sledilo še več popravkov in sta poročevalca Klaić in Hallwich še enkrat zagovarjala svoje predloge in pobijala različne ugovore pričelo se je glasovanje o trgovinskih pogodbah. Pogodbe z Nemčijo, Belgijo in Švico vsprejela se je z 254 proti 42 glasom, pogodba z Italijo pa z 211 proti 82 glasom. Klaićev predlog glede trgovinske pogodbe z Italijo za vinsko carino bil je torej odklonjen Izmej slovenskih poslancev glasoval, so za Klaićev predlog Ferjančič, Pfeifer, Povše, Gregorčiči Alfred Coronini, Nabergoj, Gregorec, Robič, Vošnjak in poslanca Laginja in Spinčič. Na to se seja zaključi.

V sejah dne 20. in 22. t. m. obravnavala se je cela vrsta resolucij, katere je ali carinski odsek sam priporočal zbornici kot dostavke k trgovinskim godbam, ali katere so posamezni govorniki nasvetovali, da naj se sprejmo. Mej drugim vsprejela se je resolucija, da naj se vlada posebno ozira na domačo industrijo z lanom in platnom. Resolucijo podpirali so Gurkhart, Peška in Menger. Sprejela se je dalje resolucija, ki vladi naroča, da naj glede konečnega zapisnika pri carinski pogodbi za vino še enkrat stopi z Italijo v dogovor in da naj skrbi za to, da se nevarnost, ki preti našim vinorejcem, odvrne s tem, da vlada povsod in pri vsaki priliki gre našim vinorejcem na roke in jih zlatno podpira pri uničevanji trtne uši. Zadnjo resolucijo je posebno krepko podpiral naš posl. Pfeifer. On pravi, da je znani konečni zapisnik glede vinske carine z Italijo huji udarec za naše vinorejce nego trtna uš sama Ni zadosti pravi dalje, da Avstrija preživi na stotisočine laških zidarjev in tesarjev in da laški ribarji kvarijo zaslužek našim primorskim ribičem, zdaj naj bi pa še našo vinorejo zato uničili, da bi laška vspevala in v zahvalo dobivamo naj iredentovstvo. Omenjeni konečni zapisnik je za laške vinorejce prevelike koristi za naše pa prevelike škode. Tudi posl. Borčič dobro podpira to resolucijo in se poganja za dalmatinsko vinorejo, kateri preti pogin.

Češko državno pravo. — Mladočehi skušajo na vse načine, kako bi si pomagali iz zagate, v katero so zagazili s svojo nepremišljeno politiko. Državno pravo, s katerim so podkopali tla Staročehom, že jim preseda. Čutijo, da jim baš to pravo prej ali slej omaje tla. Volilci bodo zahtevali, da vresničijo dano besedo. Sedaj mislijo, kako bi na koga druzega izvrnili krivdo za nevspehe Nedavno so njih glasila ednoglasno trdila, da so največ krivi Moravci in Šležani, ker ne podpirajo mladočeške politike. Ko bi češki poslanci iz Moravske in Šlezije šli z Mladočehi, bi državno pravo se kmalu obnovilo. Ker pa menda volilci tega prav ne verjamejo, „Narodni listy“ sedaj pišejo, da le z vvedenjem občne volilne pravice morejo Čehi priti do obnovljenja državnega prava. To je pač malo čudno, če pomislimo, da so Mladočehi pri volitvah zatrjevali, da se ne bodo pogajali s parlamentom, temveč naravnost z vladarjem. Sedaj že menda vedo, da jim povsod neso vrata odprta. Vprašati se pa moramo, bi li bil državni zbor, voljen na podlagi občne volilne pravice, kaj bolj naklonjen državnemu pravu. Verojetno ni. Imel bi pač malo bolj demokratsko lice, ali baš demokratje imajo navadno kaj malo zmisla na zgodovinske pravice. Pa tudi ne verojetno, da bi Mladočehi mogli doseči občno volilno pravico. Zdi se nam, da Gregrovo glasilo baš zaradi tega hoče, da se naj pred obnovljenjem zgodovinskega prava vvede občna volilna pravica, ker ve, da to ne

gre in bode potem krivdo, da se ne obnovi češko zgodovinsko pravo, moglo izvračati na nasprotnike občne volilne pravice, mej katerimi bodo tudi češki veleposestniki. Sicer pa še tudi ta zvijača Mladočehom ne bode dolgo pomagala. To vedo tudi sami in neki češki radikalec se je že proti dopisniku pariškega lista „Agence slave“ izjavil, da bodo Mladočehi morali poiskati si drug program, kajti z državnim pravom ni nič. Čehi so danes dalje od vresničenja državnega prava, kakor so bili kadar koli. Gregr je imel prav, ko je rekel, da državno pravo ni vredno pipe tobaka. Mladočehi morajo pospeševati narodne in gospodarske koristi češkega naroda, organizovati narod v deželah češke krone in iskati tesnejših zvez z drugimi Slovani. Iz vsega povedanega je jasno, da Mladočehom že preseda češko državno pravo in da jim nikdar dosti za to pravo ni bilo, temveč so igrali samo komedijo. Čuditi se pa moramo, da se je isterski poslanec Laginja baš sedaj postavil na stališče državnega prava, ko bi Mladočehi že radi popustili to stališče, ko bi to bilo mogoče na kak lep način.

Rusini. — Ko je bil poslednji pot gališki namestnik na Dunaju, se je z vlado dogovoril, da se bode oziralo na rusinske želje. Osnovala se bode v vzhodni Galiciji popolna rusinska gimnazija in pa rusinsko učiteljišče. Na drugih učiteljiščih v vzhodnem delu dežele se bode tudi bolj oziralo na rusinščino. Na vseučilišču v Levovu se bode začela predavati rusinska zgodovina. V vseh državnih uradih se bode strogo oziralo na narodno ednakopravnost Rusinski uradniki, ki so se iz političnih ozirov bili prestavili v čisto poljske kraje, prestavijo se nazaj mej Rusine. Potem takem bodo Rusini kmalu deležni vseh ustavnih pravic. Vlada se na Rusine bolj ozira, odkar se je osnovala mladorusinska stranka, katera ni na sumu zaradi tega, da gleda čez mejo v Rusijo. Kdaj bode pač prišel čas, da se vlada spomni na koroške Slovence in tudi zanje veljavi v narodno jednakopravnost.

Poljedelski minister v Hohenwartovem klubu. — Zadnjič smo omenili, da bodeta ministra grofa Falkenhayn in Schönborn stopila v tesnejo zvezo s konservativnim klubom. Prvi je že dné 21. t. m. bil prišel v klub. Pozdravil ga je grof Hohenwart. Minister se je izjavil, da bode njegova naloga posredovati mej klubom in vlado. Minister je v tej seji natančno razložil vladne nazore zastran podpore dunavski parniški družbi. Klub se je izrekel za vladno predlogo. S tem je zagotovljeno, da bode ta predloga vsprejeta, ker skoro ni misliti, da bi levica glasovala proti tej predlogi samo iz nagajivosti.

Borzni davek pride baje v državnem zboru že v tem zasedanju na vrsto. Borzijancem to ni prav po volji. Poslali so bili deputacijo k finančnemu ministru, da je poizvedela, kako da on misli o borznem davku. Minister ji je odgovoril, da se o tej stvari pogaja z ogersko vlado; ko bi se sporazumeti ne mogel, bode se pa samo za našo državno polovico vpeljal borzni davek. Tak odgovor seveda borzijancem ni prav vgajal.

Ogersko. — Včeraj so se začele volitve na Ogerskem, volilo se je 345 poslancev, Danes volijo 30, jutri pa 2 poslanca. V ponedeljek se bodo pa volili še 13, v torek 6, v četrtek pa 4 poslanci. Končale se bodo volitve pa dné 6. februvarija, ko se bode volil še eden poslanec. Opazuje se letos, da kandiduje posebno veliko duhovnikov in plemenitašev. Duhovniki pa ne kandidujejo le kot opozicijonalci, temveč še v večjem številu kakor vladni pristaši, torej kakor liberalci. To se bode marsikomu čudno zdelo, da duhovščina podpira liberalno vlado, toda na Ogerskem je marsikaj čudnega. Neki škof, v čegar škofiji so največ Slovaki, je ob volitvah izdal celo pastirski list, v katerem naglaša, da je znanje madjarščine na Ogerskem za vsacega posvetnjaka ravno tako potrebno, kakor latinščina za duhovščino. Posvetna in duhovska oblast podpirata druga drugo pri madjarizaciji Slovanov. Zaradi tega se še skoro pritoževati ne moremo, ko nekateri Slovani sami podpirajo vladno protislovansko politiko. Več Srbov kandiduje kot vladni kandidatje. Zares razmere na Ogerskem so čudne in žalostne za Slovane.

Vatikan. — Nekateri časniki so hoteli zadnji čas vedeti, da je sv. oče papež Lev XIII. obolel na influenci. Ta vest se pa iz verodostojnih krogov odločno dementuje in se poroča, da se je sv oče pač malo prehladil, pa da je zopet pri popolnem zdravji. — Ker je vsled smrti, ki je zadnji čas pograbila več kardinalov, sedaj praznih 15 kardinalskih mest, sešel se bode baje spomladi konzistorij in bo sv. oče imenoval 12 novih kardinalov.

Italija. — Poslanska zbornica vsprejela je trgovinske pogodbe z Avstrijo in Nemčijo s 177 proti 66 glasom.

Srbija in Bolgarija. — Bolgarski emigrantje v Srbiji izdali so te dni oklic, v katerem izjavljajo, da je edini pomoček za zboljšanje sedanjih razmer v Bolgariji odstranjenje Koburžana in Stambulova. Srbska vlada, ki je velevlastim, dala zagotovilo, da bo na vstajne emigrante strogo pazila in, če treba jih tudi iztirala, pa vse to mirno gleda in pusti celo omenjeno izjavo tiskati. Videti je pač, da Srbijo le na to gleda, da bi se pričele v Bolgariji kake homatije in bi se ona pri teh okoristila.

Bolgarija. — Ministerski predsednik Stambulov peljal se je pretečene dni s svojimi prijatelji na saneh na deželo. Mej potjo sproži se mu pa v žepu nabasan revolver in krogla prodere mu v stegno. Nevarnosti ni nobene. Diplomatični krogi so osebno povprašali za njegove zdravje in tudi narod bolgarski izraža mu tem povodom svoje simpatije.

Rusija. — Beda, ki je nastala po nekaterih ruskih pokrajinah vsled pomanjkanja živeža, je vedno večja. Razsajati jele so različne bolezni in zahtevajo veliko žrtev. Odbor v podporo stradajočim jako vrlo deluje in dotekajo mu od vseh stranij znatne podpore. Na predlog grofa Voroncov-Daškova sklenil je odbor 10.000 konj kupiti in jih na pomlad, ko se prične na polji delo, mej kmetovalce razdeliti. Tudi vlada zelo skrbi za stradajoče in je v ta namen odložila vse druga sicer jako važna posvetovanja in sklenila vso svojo pozornost obračati le na stradajoče in jim pomagati, kolikor je moč. Car je poslal v vzhodne pokrajine, kjer imajo baje spekulantje veliko žita nakopičenega, mestnega glavarja Moskovskega in mu dal naročilo, da kupi za 15 milijonov rubljev žita za stradajoče. V slučaji pa, če bi ga ne hoteli za primerno ceno prodati da ga ima pravico sekvestrirati. Tudi namerava vlada v okrajih Samara in Saratov zopet več zemljišča razdeliti mej občine, da ga skupno obdelujejo in se tako opomorejo. — Vest, da bo varšavski gubernator Gurko premeščen in da mu bo naslednik veliki knez Vladimir, se ne potrjuje. — Carica je obolela na influenci, vender se hudega ni bati. — Ruska vlada peča se z vprašanjem, da bi tudi ženskam naložila vojaško dolžnost s tem, da bi za časa vojne stregle ranjencem V ta namen vpeljali naj bi se po vseh ženskih učiliščih kurzi, na katerih, bi se naj poučevalo o postrežbi ranjencev. — Dne 25. t. m. umrl je v Peterburgu veliki knez Konstantin Nikolajevič v 65. letu svoje starosti. Pokojnik bil je imejitelj c. in kr. pešpolka št. 18. v avstrijski armadi.

Poljakom, bivajočim na Nemškem, obetajo se zmirom boljši časi. Kakor znano, imenovan je bil Poznajskim nadškotom Poljak pl. Stablevski in je pretečeni teden storil slovesno obljubo v roko nemškega cesarja. Zdaj se pa govori, da bo še druga pridobitev zadela Poljake in da bo Poznajskim predsednikom imenovan tudi Poljak in sicer pl. Koscielski. Tudi najnovejši šolski zakon, o katerem se ravno te dni posvetuje pruski deželni zbor, bode baje bolj pravičen narodnim težnjam poljskim.

Francija. — V francoski zbornici bila je pretečeni teden jako burna debata. Posl. Laur je v neki interpelaciji strastno napal ministra Constanca in ga je imenoval moralno ožigosanega človeka. Minister Constans skočil je po teh besedah iz svo-

jega sedeža proti posl. Lauru, in mu dal dve krepki zaušnici, da si so ga drugi zadržavali. Boulangisti prihiteli so Lauru na pomoč in postal je pravcati tepež. Posl. Delpech priložil je zaušnico Castelinu. Castelin vrgel je pa proti njemu debel slovar in zadel posl. Mir-a ravno na nos. Po celi zbornici nastal je velik krik in videti je bilo vihteti pesti drug proti druzemu. Predsednik Floquet pretrga sejo. Sluge prihite in pomečejo vstajne poslance iz dvorane. Toda poslanci so kot besni nadaljevali boj na hodnikih. Poslanec Boudeau vpije nad poročevalcem Vampsam, ta ga pa klofuta — in jednake prizore videti je bilo po vseh hodniških kotih. Še le čez poldrugo uro bilo je škandala konec. Floquet otvori zopet sejo, minister Constans pa mej glasnim odobravanjem zopet zasede svoj ministerski stol in se opravičuje zaradi kršenja zakonov dostojnosti. Vsa ta afera ostala bo brez posebnih posledic, le mej Castelinom in Delpechom vršil se je dvoboj, pri katerem je bil zadnji ranjen. Lauer, ki je znan kot jako zloben mož, pa je še le Rocheforta v Londonu vprašal, kaj če storiti z Constansom.

Portugalsko. — Portugalska je v jako hudih denarnih zadregah. Najbrže nastal bo bankerot. Vlada na vse strani preudarja, kako bi se rešila iz te zadrege. Govori se celo, da se bodo uradnikom plače znižale in da bodo začela z upniki pogajanja zaradi znižanja obrestij. Tudi potrebščine za vojsko menijo prikrajšati. Novi ministerski predsednik Jose Dias Ferreira je baje jako energičen mož in je bil že pred 20 leti v ministerstvu. Tudi novi finančni minister je jako sposoben. Izjavil se je pa v svojem glasilu, da potrebuje več milijonov le, da najpotrebneje izdatke pokrije. Drugi ministri so bili pa že prej v ministerstvu. Upati je, da novo ministerstvo Portugalsko reši iz preteče nevarnosti in državo reši bankerota.

Maroko. — V Tangeru je vstaja do cela končana. Sultan ustregel je zahtevi vstašev in je odstavil sedanjega guvernerja ter imenoval novega. Prejšnji guverner je menda jako krivično postopal z prebivalstvom, zato pa so si ga hoteli iz poti spraviti.

Obrtnija.

Kadenje pečij.

Ko pri nas postavljajo peč, postopajo navadno brez vsacega premisleka. Gospodar gre v Ljubljano ali pa na bližnji semenj, zbere poljubno peč, potem mu jo pa zgradi domači zidar. Njemu in zidarju še na misel ne pride, da bi se poprej poučila o razmerah, v katerih se nahaja in deluje nova peč. Še le tedaj, ko začne nagajati, ko se kadi in slabo greje, jamejo z glavami majati in ugibajo, da nekaj ni prav. Posebno neprijetno je kadenje, ki prežene človeka iz tople sobe in mu onemogoči vsako delo v njej. Vzrok kadenju pa je skoraj brez izjeme napačno zidan dimnik in napačno razmerje med velikostjo dimnika in velikostjo peči.

Dimnik mora imeti povsodi jednako velik premer in mora biti v popolnem soglasji z velikostjo peči in njenega ognja.

Za navadne sobne peči naj bode premer dimniku 15—20, za večje do 30 centimetrov. Veter žene dim nazaj v dimnik; tudi solnce, ki obseva dimnikovo odprtino zjutraj, dopoludne in pred zahodom, tlači s svojimi gorkimi žarki dim navzdol.

Da pridemo takim nedostatkom v okom, ne zidamo dimnika do zadnjega konca, temveč dvignemo zid le kake $^1/_3$—1 metra nad streho, vanj pa stavimo železne ali pa lončene cevi, ki izpuščajo dim na straneh. Ako postavimo 2 taki cevi, naj ima jedna svojo luknjo višje nego druga; pri treh ceveh naredimo srednji najvišjo odprtino, pri štirih menjavamo luknje na kak drug primeren način. Dimniki, pri katerih se jeden ali drugi del suče, niso kaj vredni, kajti saje, rujà in moča kmalu pokvarijo take naprave.

Dimnik naj gre naravnost kvišku; vsi peševni deli so v kvar. Cevi, ki gredo iz peči v dimnik, naj ne bodo predolge in ne preveč vodoravne, tem več naj padajo nekoliko proti peči. Pri takih ceveh se saje ložje odstranijo, nego pri horizontalnih ki se kmalo s sajami zamaše. Cev naj se vtakne in vzida le kakih 14—15 centimetrov v zid, ne pa tako, da moli celo v zidan dimnik, ter mu zožuje premer; potem se dim razbija na podaljšku in sili nazaj v sobo. Ako speljemo cevi iz dveh pečij istega nadstropja v isti dimnik, mora biti jedna višje vzidana nego druga, da ne bije ob dim. Tudi tukaj bi bila gotova posledica, da se peči gotovo kadita.

Obrtnijske raznoterosti.

Umetne bruse naredi lahko vsak sam z naslednjimi tvarinami. Dobro gelatino treba v temnem prostoru raztopiti v v jednaki množini vode, zraven $1^1/_2$ odstotka dvojno-ogljikovokislega kalija pridjati, katerega smo poprej tudi v vodi raztopili. Tej zmesi se konečno pridene finega smireka (Smirgel), približno 9krat toliko, kakor je bilo gelatine. Spraviti se mora v poljubno obliko, konečno pa se na solncu posuši.

Konjska sila. Znano je, da merimo moč parnih in drugih mašin s „konjskimi silami“; konjska sila je tehnikom ona moč, ki dvigne 75 kilogramov v edni sekundi eden meter visoko. Konjsko silo za merjenje strojeve moči je vpeljal uže izumitelj parne mašine, Angležj James Watt. Njegov stroj je bil postavljen v londonski pivarni Witbread, kjer je vodo zajemal. Pivarnar je slavnemu izumitelju predlagal, naj moč stroja primerja z močjo konj, katere so rabili v pivarni. Dal mu je na razpolaganje najboljšega konja: žival so imeli osem ur vpreženo in ves čas so jo priganjali z bičem k neprestanemu naporu. Konj je v tem času dvignil 2,120.000 kilogramov vode 1 meter visoko, ali v jedni sekundi 73·6 kilogramov. James Watt je vzel okroglo število 75 kilogramov in to je sedanja tehniška ednota. Poznejši, jako skrbni poskusi so pa pokazali, da je prava konjska sila dokaj manjša in da znaša komaj polovico one, ki je rabijo pri mašinah za merilo.

Amerikanske obrtniške razmere so toliko razvite, da se nam v starem svetu skoraj neverjetno zdi, kako napredujejo naši konkurenti onostran velike vode. Razvoj obrti posebno kažejo številke, ki povedo število patentov, danih na razne obrtniške iznajdbe. L. 1837. je bilo vzetih 436 patentov, l. 1854. pa 1000. L. 1874. jih je bilo 8874, šest let pozneje pa uže 12.301. V najnovejšem času je podelila vlada vsako leto od 15—24 tisoč, leta 1891. celo 40.575 patentov!

Nov lak za železo, les in mokre zidove priporočajo v naslednji sestavi: 15 delov vapna se stopi v 20 delih vode, katerim se pridene 50 delov vročega, stopljenega kavčuka. Nekaj časa se to zmes pridno meša, potem pa prilije med vednim mešanjem k 50 delom vrelega lanenega firneža. Pozneje se precedi in ohladi. Če je lak pregost, razredči se z

navadnim firnežem. Najboljše je, če ga rabimo toplega. V 2 dneh je suh. Ta lak se ne lomi in zato ga je z vspehom rabiti pri tvarinah, ki se pregibljejo.

Za glajenje parketnih tal rabi nastopno zmes: 200 delov rumenega voska razgrejemo z 400 deli vode; ko zmes začne vreti, se ji počasi in med mešanjem pridene 25 delov potošlja, še nekaj časa pokuha, potem odstavi in 20 delov terpentina primeša. Ko se shladi, se pridene še toliko gorke vode, da dobimo skupaj 1000 delov. Pri novih ali pa dobro ohrajenih tleh smemo celo do 1500 delov vode priliti.

Rokovice snažimo navadno z bencinom. A duh njegov dolgo ostane v rokovicah in se kmalu izla. Namesto bencina priporočajo naslednje sredstvo: Rokovice treba raztegniti po večkrat skup zloženi brisalki, potem pomočimo kos flanele v sladko mleko, potegnemo ž njim parkrat čez rujavo milo, potem pa zdrgnemo rokovice. Bele rokovice so tedaj očiščene, ko so v mokrem stanji lepo rumene, rujave pa tedaj, ko postanejo črne. Ko se posušé, se prave barve zopet pokažejo.

Stari okenski klej (Fensterkitt) omečimo, ako ga namažemo z nastopno zmesjo: Jednake dele surovega potošlja in svežega ugašenga vapna treba skrbno zmešati in malo vode priliti, da nastane gosta kaša, konečno pa še četrti del zelenega mila pridjati. Ta kaša omeči okenski klej popolnoma v par urah. Marsikako šipo si prihranimo, ako rabimo to sredstvo.

Kmetijstvo.

Poraba praznega satja.

Velika prednost panjev s premičnimi satniki je, da je veliko laže rabiti prazno satje, kar je zelo važno v umnem čebelarstvu.

Vse prazno satje se lahko za prihodnje potrebe prihrani, ker je na satnike ali pa v okvirčke prilepljeno. To pa zopet čebelarju mnogokrat koristi, če ima kaj prida lepega, seveda neprestarega ali črvivega satja prihranjenega. Kaj hitro ti, na priliko, prvi roji napredujejo, če jih namesto v prazne panje v satje vsadiš ali vgrebeš; in če že imaš panje s premičnimi satniki in sam delaš roje, čudil se boš, kako hitro se bodo plemenjaki, katerim si bodisi prve ali druge roje vzel, opomogli, ako jim namesto tistih satov, katere si jim za narejene roje s čebelami in zalego vred odvzel, praznih pa že dodelanih satov nazaj daš, naj bodo že na satnike ali v okvirčke delani. Kolikokrat čebelarji, posebno če je ob ajdovem cvetji dobra paša, praznega satja iščejo in ga dobro plačujejo, da ga potem ali v panje nastavljajo ali pa v škatlje devljejo!

Res je sicer, da si tudi čebelar, kateri ima le navadne panje, več ali manj praznega satja lahko prihrani in tudi lahko porabi; ali še veliko laže stori to tisti čebelar, kateri ima nove panje, ker mu ni drugega treba, kakor samo to, da takrat, kadar čebele trga iz panjev, pobere satnike ali okvirčke s praznim, ali pa le malo z medom nasmetenim satovjem, čebele proč omete in satove v prazne panje obesi, potem pa, kadar čas za to pride, poklada jih ali v škatlje ali pa čebelam v panje.

Tako čebelam veliko truda in dela, sebi pa veliko medú prihrani, zakaj čebele ne nosijo voska naravnost iz cvetlic, ampak ga delajo iz povžitega medú. Najslavnejši čebelarji sedanji pa sploh trdijo, da morajo čebele 10—15 *kg* medú použiti, predno 1 *kg* voščine ali satine narede.

Če je pa tako, vsak lahko spozna, kolikšno škodo sami sebi delajo tisti čebelarji, kateri še mlado in dobro ohranjeno satje prodado ali v vosek pokuhajo! Le zopet računajmo: Če 1 *kg* voščine ali satine prodaš, dobiš za njo 80—90 soldov, če pa 10—15 *kg* medu za pitanje kupiš, in ga po 60 soldov plačaš (kar pa ni posebno drago), dal boš zanj 6 do 9 gld. Ali nisi toraj popolnoma sam svoj tat, če mlado in še dobro ohranjeno satje prodaš ali pa v vosek pokuhaš? Umen čebelar bo prodal ali v vosek pokuhal le tisto satovje, ki je uže prestaro ali črvivo ali sicer kaj omadeževano, mlado in lepo satje pa, bodisi čebelno ali trotno, prihranil si bo za svoje panje in škatlje in ga v svojem času porabil. To bo pa veliko laže storil, če ima nove, ne pa če ima le stare panje.

Poučni in zabavni del.

Galilej.

(Konec.)

Dominikanec o. Caccini je celo na propovednici napal vse matematike in njihovo znanost imenoval hudičevo. Drugi dominikanec je pa privržence Galilejevega nauka pri inkvizicijskem sodišču v Rimu ovadil, da uče veri nevaren nauk. V Rimu pa sedaj še niso dosti storili, samo izrekli so se, da se Kopernikov nauk ne sme učiti kot dognano resnico, temveč le kot hipotezo. Galileja naravnost se nasprotniki tudi sedaj niso upali napasti. On pa videč, kako sapa vleče, ni sedem let ničesa pisal.

Leta 1618. pridejo tri zvezde repatice. Učeni jezujit Grassi, kateri ima tudi mnogo zaslug za prirodoslovje, se je izrekel, da so zvezde repatice prava nebeška telesa. Imel je torej popolnoma prav. Galilej je pa sodil, da so zvezde repatice le izpuhtenja zemlje. Eden učencev njegovih je to njegovo mnenje objavil in hkratu malo preostro prijel omenjenega jezujita. Napadenec je sodil, da je dotično delo pisal sam Galilej, in je najbrž tudi imel prav. V svojem odgovoru obračal se je naravnost do Galileja in mu mej drugim očital, da uči Kopernikov nauk, ki je po njegovem mnenju nasproten sveti cerkvi. Galilej je seveda zopet odgovoril. Ta polemika z Grassijem je bila za Galileja osodepolna.

Ko je Galilej izdal neke pogovore o svetnih sistemih, iz katerega delo se je videlo, da daje Kopernikovem sistemu prednost, so ga ovadili inkvizijskemu sodišču. Preobširno bi bilo, ko bi hoteli na drobno opisavati to pravdo. Povemo le, da so se zaman potegovale zanj razne visoke osebe. Sedemdesetletni starček je 1633. leta po zimi moral v Rim in prišel je pred inkvizicijsko sodišče, katero ga je prisililo, da je dne 22. junija t. l. preklical v cerkvi Sta Maria sopra Minerva svoj nauk. Pripoveduje se, da je preklicavši nauk o vrtenju zemlje pristavil: „Vrti se pa vender le“! To pa ni verojetno in

bi tudi ne bilo varno v tedanjem času. Bil je obsojen tudi v ječo, katero mu je pa papež odpustil, samo odločil je mu, da ima stanovati v vili velikega vojvode „Trinità“ del Monte. Čez malo časa se mu je dovolilo, da sme v Sieno k svojemu prijatelju nadškofu Piccolominiju. Pozneje se mu je dovolilo preseliti se v Florencijo, kjer se mu je odkazalo bivališče v vili Arcetri.

Tukaj se je učenjak še nekaj časa bavil z znanstvenimi preiskavami, dokler ni oslepil na obeh očesih. Dne 8. januvarija 1642 je pa prejemši svete zakramente za umirajoče izdihnil svojo dušo. Znanost, za katero je on toliko storil, se je pa mogočno dalje razvijala. Njegova dela so se marljivo prebirala, če tudi so bila prepovedana. Okrog 1820. leta se je tudi duhovsko oblastvo izrečno izreklo, da se nauk o gibanju zemlje sme zmatrati za resnico in 1835. leta so Galilejeve knjige izginile iz zapisnika prepovedanih knjig. Sicer se pa že dolgo poprej niso delale nobene ovire novim zvezdoznanskim naukom, o katerih so se bogoslovci preverili, da niso v nasprotju s svetim pismom.

Postopanje Galilejevih nasprotnikov se pa da nekoliko opravičevati. Vsaj je občno znano, da tedaj niso tudi protestantski duhovniki, če tudi so hoteli veljati za nekake svobodnjake, nič posebno čislali znanosti. Kako je o znanstvu sodil Luter sam! Če so tudi dominikanci in jezujitje nasprotovali Galileju, vender se mora priznati, da so baš udje teh dveh redov mnogo storili za znanost in nekako pripravili tla za Galilejevo delovanje. Omenimo le Alberta Magnusa. Skoro dva tisoč let je veljal Aristotelov nauk skoro za neopovrgljivo resnico in je torej jako naravno, da ga je bilo težko izkoreniniti. Posebno, ker tedaj tudi ni bila matematika še tako razvita in tudi ni bilo še potrebnih instrumentov, da bi se vse moglo tako dokazati, kakor sedaj. Poleg tega je pa Galilej sam imel malo preostro pero in je s tem večkrat tudi po nepotrebnem razdražil nasprotnike. Vsaj še dandanes večkrat vidimo, kake strasti se vzbujajo pri tacih polemikah.

Zaslug tega velicega moža za znanost, pa tudi ni lahko dovolj oceniti. On je v mnogem ledino oral. Treba mu je bilo sproti popolnjevati matematične nauke, da je mogel nadaljevati mehanične študije, izumljevati je moral razne instrumente in priprave. Tedaj še ni bilo tacih zavodov za znanstvene preiskave, kakor so dandanes. Zatorej se njegovi odločnosti, njegovim vspehom ne moremo dovolj načuditi in biti mu dovolj hvaležni.

Poučni in zabavni drobiž.

Kitajski papirni denar XIII. stoletja. Kitajci so po poročilih znanega potovalca Marko Pola imeli že v trinajstem stoletju papirni denar. Ponarejalci denarja so se tedaj kaznovali s smrtjo.

Svetoči hrošči. V zapadni Indiji žive hrošči, ki zvečer svetijo, kakor luč Pri njih svetlobi se more čitati. Ta hrošč gre zvečer iskat hrano in ta čas prav svojevoljno nadomestuje luč, zdaj sveti bolj, zdaj manj. Razvoj tega hrošča traja dve leti. Ti hrošči se lahko hranijo s sladorjem. Sedaj jih imajo nekateri bogati Američani po hišah. Zatoraj se sedaj drago prodajajo.

Daljava zemlje od solnca. Dosedaj se je mislilo, da je solnco 153,000.000 kilometrov oddaljeno od zemlje. Po novejših preiskavah berolinskega profesorja Auversa, je pa solnce samo 148,138.000 kilometrov oddaljeno od zemlje.

Lermantov v latinščini. Nekdo je prevel Lermantovo pesem „Tri palme“ na latinski jezik. Izvirnik je jako lep ali o latinskem prevodu se pa to trditi ne more.

Novice.

† **Nadvojvodinja Ludovika Bavarska.** Presvitlo vladarsko rodovino in ž njo gotovo vse pri vsaki priliki sočuteče avstrijske narode zadela je zopet bridka izguba. Umrla je dne 26. t. m. v jutro vojvodinja Ludovika Bavarska mati naše presvitle cesarice Elizabete v visoki starosti 84 let. Pokojnica porodila se je dne 30. avgusta 1808 v Monakovem in se je zaročila dne 9. septembra 1828 z Maksimilijanom, vojvodom Bavarskim, kateri je l. 1888 umrl. Zadnje leta živela je pokojna vojvodinja bolj za se in sicer najraje na svojem gradu v Tegernsee, kjer jo je njena hčer, naša presvitla cesarica, večkrat obiskala.

— **Vesel dogodek v presvitli cesarski rodovini.** Nadvojvodinja Marija Valerija, najmlajša hči našega presvitlega cesarja in soproga nadvojvode Franca Salvatorja povila je srečno dne 27. t. m. v jutro hčerko. Ona in dete počutita se prav povoljno.

— **Osobne vesti.** Nj. Veličanstvo presvitli cesar imenoval je župnika pri sv. Jakobu v Ljubljani g. Iv. Rozmana za častnega kanonika — Gg. okrajna komisarja grof Margheri in baron Schönberger imenovana sta vladnim tajnikom na Kranjskem.

† **Ivan Železnikar.** Neizprosna smrt posegla je zopet v vrsto naših rodoljubov in položila v prerani grob odločnega zagovornika narodnih svetinj. Umrl je dne 26. t. m. dopoludne po dolgi in zelo mučni bolezni, previden sè sv. zakramenti za umirajoče, g. Ivan Železnikar, 52 let star, zapustivši vdovo in 5 nedoraslih otrok. Pokojnik rodil se je dne 28. decembra 1839. l. v Stiški vasi pri Cerkljah na Gorenjskem. Gimnazij dovršil je v Ljubljani 1858. l., bil potem nekoliko let slušatelj na juridični fakulteti na Dunaji, od l. 1863. do l. 1881. pa je skoraj ves čas služil v pisarni g. notarja Rateja v Slovenski Bistrici. Po smrti nepozabnega pisatelja Jurčiča pa je prevzel uredništvo Slovenskega Naroda. Svoje dni pisal je tudi v druge časnike in tudi „Novice“ priobčile so v prejšnjih letih razne njegove spise. Naj v miru počiva!

— **Naša društva.** Slovensko učiteljsko društvo je zborovalo dné 28. decembra dopoludne v mestni dvorani. Navzočnih je bilo 44 učiteljev in 9 učiteljic, katere je pozdravil predsednik, nadučitelj Žumer, ki je povdarjal v svojem ogovoru naklonjenost visoke c. kr. deželne vlade in zasluge visokorodnega g. dež. predsednika za društvo, ter priporočal učiteljstvu slogo. — Potem je poročal tajnik Furlan o društvenem delovanji, o odborovih sejah, društvenih zvezah in končal z vspodbudo učiteljstvu, da bi v prospeh društva delovalo s tem, da duševno in gmotno podpira „Učit. Tovariša“, ki bo odslej društvena last. — Blagajnik Kokalj poroča o društvenem denarnem stanji; poročilu povzamemo, da ima društvo 82 gld. 31 kr. premoženja. Za pregledovalce računov se izvolijo učitelji: L. Armič, J. Dimnik in M. Josin. Knjižničar Fr. Kokalj poroča, da šteje knjižnica 378 knjig in 28 zvezkov. — Zbor mu izreče za trud zahvalo. Pri razgovoru o društvenem glasilu je bilo izraženih več želj, ki se bodo uresničile, ako bo našel list zadosti podpore. — V odbor so bili izvoljeni gg.

Dimnik J., Furlan J., Kokalj Fr., Krulec I., Raktelj Fr., Razinger A., Tomšič I., Trošt Fr., in Žumer A. — Volitev delegatov za občni zbor „Zaveze“ se prepusti odboru. — Ker posameznih nasvetov in predlogov ni bilo, zaključi predsednik zborovanje s trikratnim „Slava Nj. Veličanstvu“. — Po zborovanji je predaval odbornik, učitelj Razinger o stoječi pisavi. Predavanje je bilo temeljito in dovršeno; na ogled so bili tudi izdelki učencev, ki so pričevali o izvrstnih vspehih. — Predavatelj je končal s predlogi gledé vpeljave te pisave, ki so bili vsi soglasno sprejeti. — Predsednik se zahvali predavatelju med občnim in navdušenim pritrjevanjem zbornikov.

— **Šolstvo.** Začetkom leta se je vpisalo v realke: na Češkem 6494, v Nižji Avstriji 4840, na Moravskem 3640, na Primorskem 1233, v Galiciji 1178, v Šleziji 1113, na Štajerskem 749, na Tirolskem 593, v Bukovini 450, v Zgornji Avstriji 363, na Kranjskem 361, na Solnograškem 253, v Dalmaciji 226 in na Koroškem 225 — vsega skupaj torej v Avstriji 21.718 dijakov.

— **Sorodstvo kranjskih plemenitnikov s svetim Alojzijem Gonzago.** Češčenje angeljskega mladeniča Alojzija se zadnji čas širi po vsem svetu. Zanimivo je slišati, da je več kranjskih rodbin s tem svetnikom v krvnem sorodstvu. To nam dokazuje rodbinsko deblo, ki leži v deželnem muzeju Rudolfinumu v Ljubljani. Rudolf Gonzaga (1451—1495) je imel dva sina: Ludovika in Ivana Frančiška. Prvi je dobil sina Ferdinanda Gonzago (1519—1586), ki je bil oče svetemu Alojziju. Iz Ivan-Frančiškove veje v ravni črti je bila pa rojena Eleonora Gonzaga, ki je vzela v zakon Ivana grofa Thurna-Valsassina, čigar hči Silvija se je omožila z Ivanom Antonom grofom Lanthieri. Njegov sin Friderik je vzel v zakon Marijo Frančiško grofico Turjaško. Njuna hči je bila Marija Jožefa grofica Lanthieri, ki se je omožila z grofom Žigo pl. Athemsom. Iz tega zakona je prišel Ivan grof pl. Athems, ki je s soprogo Katarino grofico Ursini pl. Blagaj imel hčer Jožefo, poznejšo soprogo barona Jožefa pl. Erberga iz Dola pod Ljubljano.

Bolniška blagajna mojstrov v Ljubljani imela je dne 24 t. m. v magistratni dvorani svoj občni zbor. Dohodkov imela je blagajna pretečeno leto 1611 gld. 24 kr., stroškov pa 231 gld. 86 kr., torej preostaje koncem l. 1891 1379 gld. 38 kr. društvene imovine. Pri dopolnilni volitvi izvoljeni so bili v načelništvo gg. Bonač, Kunc, Šlegl, Hinterlechner, Zirenstein in Rogel; namestnikom gg. Špan, Cirk in Preskar. V nadzorni odbor voljeni so bili za l. 1892 gg. Vrtnik, Luznar in Večaj; namestnikom pa gg. Možina, Dostal in Koleša. Za reservni zaklad določi se glavnica 1000 gld. Dne 7. februvarija pa napravi blagajna obrtniški plesni venček.

— **Prvo letošnje porotno zasedanje** pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani prične se z dnem 29. februvarijem t. l.

— **Koslerjeva pivarna v Ljubljani** jako vrlo napreduje. L. 1890 skuhala je pivarna 31.800 hektolitrov piva in je plačala 71.993 gld. davka, l. 1891 pa je skuhala 41.200 hektolitrov piva in je plačala 91.048 gld. davka. Pretečeno leto skuhala je torej skorej 10.000 hektolitrov piva več nego l. 1890. Gotovo lep napredek za eno leto.

— **Dobava za c. kr. domobranstvo.** C. kr. ministerstvo za deželno brambo namerava si več usnjenih oblačil in opravnih predmetov, kakor črevlje, vsake vrste jermena, teletnaste tornistre, nožnice za bajonete in lopate za leto 1892. priskrbeti potom malega obrta. Dotične ponudbe vložiti je najkasneje do 24. februvarija t. l. do 12. ure opoludne pri c. kr. ministerstvu za deželno brambo na Dunaji. Vzorci, po katerih je dobavljajoče predmete zgotoviti, pogledajo se lahko pri glavnem domobranskem opravnem skladišču na Dunaji, od koder se po prošnji na ministerstvo proti plačilu tudi dopošljejo. Razglas obsezajoč splošne pogoje, ponudbeni obrazec in seznam dobavnih predmetov na ogled je tudi v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— **Umrl** je pretečeno soboto zjutraj vsled influence na plučnici umirovljeni vladni svetnik g. Jožef Ekel v 68. letu svoje starosti. Pokojnik bil je več let okrajni glavar v Novem mestu ter je bil kot tak ondotnemu prebivalstvu zaradi svojega objektivnega in pravičnega postopanja jako priljub'jen. Tudi narodnim težnjam ni bil ranjki nikoli nasproten. Blag mu spomin.

— **„Sivi Čaven“** zove se novo bralno društvo, ki se je na Goriškem osnovalo za občine Kamnje, Dobravlje in Vrtovin.

— **Častni občan.** Občina Podgora pri Velikih Laščah imenovala je g. Danijela Šuflaja c. kr. sodnika velikolaškega vsled njegovih velikih zaslug za častnega občana.

— **Ošpice.** V Cirknici razsajajo tako hudo med otroki ošpice, da so morali za 14 dnij zapreti šolo.

Rudarski štrajki so končani. V Hrastniku, Trbovljah in na Ostrem pričeli so delavci že pretečeni teden delati, v Zagorji pa so te dni dali slovo zapeljivim obljubam in hujskanju graških agitatorjev ter so brezpogojno zopet pričeli delo.

— **Za koroški „Mir“** nabral je g. Iv. Hribar, deželni poslanec itd. v Ljubljani, mej rodoljubi lepo svoto 207 gld. Rodoljubje posnemajte ta vzgled in podpirajte tlačene Korotance v njihovi borbi za narodni obstanek.

— **Pravicoljuben (?) celovški magistrat.** Vkljub temu, da je visoka vlada že enkrat odredila, da mora celovški magistrat tudi slovenske vloge vsprejemati in jih tudi slovenski reševati, vender ta še ne stori tega. Kat. politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem poslalo je namreč pretečeni mesec slovensko vlogo na celovški magistrat, pa jo z opazko nazaj dobilo, da jej mora priložiti nemški prevod. Društvo se je seveda proti temu pritožilo in ni misliti, da bi ne doseglo postavne pravice.

— **Pošteno se je opekel** pred par dnevi Jože Vatovec iz Ostrožnega vrha v Postojinskem okraju. Prišel je namreč k posestniku Janez Žele-tu na Strmco, ter ga nagovarjal, da naj mu da bankovec za 10, 5 in 1 gld., on pa da mu bo naredil veliko denarja. Žele mu da res zaprošene bankovce a ko Vatovec nato pravi, da mašino, s kojo bo denarje delal nima pri sebi in da jo ima nekje spravljeno in da mora po njo, Žele ptička spozna, mu vzame denar in njega pa izroči žandarmeriji.

— **Obesil** se je pretečeni teden v Judenburgu na Štajarskem pri nekem klobučarju 53letni klobučarski pomočnik Miha Kerstein rodom iz Rateč na Kranjskem. Našli so ga v delavnici viseti na hlačnem jermenu. Uzrok samomoru ni znan.

— **Mrtvega našli** so pretečeno soboto zjutraj posestnika Fr. Koširja iz Palovč v kamniškem okraju pred njegovo hišo. Mož je prejšni večer malo preveč pil, je v snegu obtičal in v hudem mrazu zmrznil.

— **Hôtel Koscher v Celju**, znano shajališče Slovencev, se vsled smrti dosedanjega hotelierja da v najem ali pa se proda. Natančneje izve se pri g. dr. Sajevitzu, advokatu v Celju. Natečaj razpisan je do 20. februvarija t. l.

— **Nove orglje.** V Vremah na Notranjskem blagoslovili so preteklo nedeljo nove orglje. Zasluga za to pridobitev v božjem hramu gre v prvi vrsti ondotnemu č. g. župniku J. Škerjancu. Orglje, katere sta znana orgljarska mojstra g. brata Zupan v Kamnigorici, v resnici krasno zvršila, stanejo 1200 gld. Te orglje so že 38. delo imenovanih mojstrov.

— **Pomiloščenje.** Na smrt obsojeno Marijo Blatnik, ki je pri Lescah v Savo vrgla svoje dete je Nj. Veličanstvo

presvitli cesar pomilostil in najviše sodišče odmerilo ji je dvanajst let težke ječe.

— **Srečen padec.** Dne 26. t. m. padel je 50letni rudokop Valentin Campisi v Kisovcu pri Zagorju vsled lastne neprevidnosti v 12 metrov globoki predor, a se je le malo vprašnil.

— **Zakonska dvojica pred porotnim sodiščem.** Ta teden pričela se je na Dunaji porotna obravnava proti Franc in Rozalija Schneider. Zatožena sta pretečeno poletje tri služkinje iz namena, da jih oropata s seboj v neki gozd zvabila in jih ondi pomorila. Obravnava trajala bo več dnij in zaslišanih bo nad sto prič.

— **Nesreča na železnici.** Na progi Vilna-Rovno na Ruskem je te dni en osobni vlak zadel ob tovorni vlak. Oba stroja in kakih 10 vagonov je popolnoma zdrobljenih; več osob je ubitih, okrog dvajset pa težko ranjenih.

— **Stara morilka.** V Lincu zaprli so te dni 74letno posestnico Jožefo Leitner, ker je svojega moža hotela ostrupiti. Govori se, da je tudi njen prvi mož pred petimi leti jako sumljive pa hitre smrti umrl.

— **Umor.** V Klimešu na Češkem je pretečeno noč nek grozovitež na strašen način umoril ondotnega župana. Na sumu je nek gostilničar, kateremu je župan pretil, da mu bo vzel krčmarsko pravico.

— **Nesreča.** V neki grapi pod Čakalnikom pri Vojskem pehali so pretečene dni drva in pri tej priliki je hlod Jerneja Poljanca tako nesrečno na tla pobil, da je bil pri tej priči mrtev. Tudi še druge tri delavce je hlod podrl na tla, a jih vender le malo poškodoval. Nesrečnež je bil oženjen in oče peterih še nedoraslih otrok.

— **Zoper kajenje tobaka.** V Gradci nameravajo osnovati posebno društvo proti kajenju tobaka. V ta namen bode se v kratkem predavalo o škodljivosti kajenja tobaka.

— **Najbogateji Berlinec.** Najbogateji človek v Berlinu ceni se, da ima 2,940.000 do 3,000 000 mark letnih dohodkov. Ako so ti dohodki 4% obresti njegovega premoženja, premore torej čez 70 milijonov. Od lanskega leta odmeril se mu je za sedem stopinj veči davek. Na Pruskem sta le še dva bogateja, namreč nekdo, ki ima letnih dohodkov 4,140.000 do 4,200.000 mark in drugi, ki se ceni nad 6 milijonov mark letnega dohodka.

— **Požar.** V Bruselji uničil je pretekli teden velik požar palačo nadvojvode Arenberga. Ogenj nastal je v spalni sobi princesinje Croy in se tako hitro razširil, da so se princ, princesinja in otroci le komaj rešili. Gasilci prišli so od vseh stranij na pomoč, pa niso mogli dosti rešiti. Veliko gasilcev se je tudi poškodovalo. Krasna palača, v kateri je bilo več dragocenih slik in drugih umetnostnih predmetov, je uničena in zgodovinska posebnost, namreč soba slavnega grofa Egmonta, ki je bila vedno še nedotakljiva in v onem stanu kakor l. 1567., ko so njega vjeli, je tudi postala žrtev uničujočega ognja.

— **Potres.** V Citi Lavenii pri Rimu bil je pred par dnevi močan potres in je napravil veliko škode. Neki stolp še iz srednjega veka se je podrl in podsul dve osebi, kateri so pa še o pravem času rešili. Veliko hiš se je podrlo ali drugače poškodovalo. Prebivalstvo vse zbegano hitelo je iz ozidja na plano, se je ondi všotorilo in že nekaj nočij ondi prenočevalo. Škoda, ki jo je potres napravil, ceni se nad 300.000 frankov.

— **Nesrečna vožnja na saneh.** V St. Louis v Ameriki vračala se je pretečene dni družba 22 oseb z neke zabave na saneh domov. Pot peljala je čez železnično progo in ravno v trenotku, ko so bili s sanmi na železničnem tiru, pridrdral je vlak in jih povozil. Osem oseb je bilo takoj mrtvih, drugi so bili pa več ali manj težko poškodovani. Štirje bodo najbrže tudi še umrli.

— **Neusmiljeni častnik.** V Vilni na Ruskem ustrelil je nek artilerijski častnik dva podčastnika in sicer iz edinega vzroka, ker ga na ulici nista pozdravljala.

Listnica vredništva.

Gosp. A. V. v L. Mastne lise v knjigah odpravite najhitreje, ako zmešate nekaj žgane magnezije z bencinom, da nastane gosta kaša. Ž njo drgnete mastno liso toliko časa, da zgine. Sveže lise se hitro odpravijo, pri starih pa je treba opisano proceduro dva- ali trikrat ponavljati. (22)

Gosp. K. Ž. v Sp. Š. Ako hočete asfaltova tla barvati, jih morate takoj pri polaganji dobro zdrgniti s finim peskom in gladkim kamenjem. Ko so tla suha, jih treba s šelakom napojiti; potem se prime vsaka oljnata barva. (23)

Gosp. V. T. v K. Posodo in druge stvari pociniti ni težko. Postopajte takole: Stopite toliko cinka v solni kisline, kolikor le mogoče. Razstopina naj se učisti in ustoji. V železnem lonci razstopite potem potrebno množino cina ter ga pokrite s 5 milimetrov debelo plastjo govejega ali koštrunovega loja. Paziti je treba, da loj ne jame goreti. Stvari, katere hočete pociniti, dobro osnažite, pomočite v razredčeno žvepleno kislino, zdrgnite še s triplom, potem pa zmočite s cinkovo raztopljino. Tako pripravljeno stvar pomočite previdno skozi lojevo skorjo v razstopljen cin. V jako kratkem času je pocinjenje dovršeno. Stvar se vzame iz lonca in kam nasloni, da se cin potrdi in kake nepotrebne kaplje odtekó. (24)

Predzadnji teden

Velika Praška razstavna loterija.

Glavni dobitek

100.000 goldinarjev.

Srečke á 1 goldinar priporoča J. C. MAYER. (2—3)

Predzadnji teden

Odgovorni urednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi naslidniki.